

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Partneriaethau
Dyddiad y Cyfarfod:	25 Ebrill 2013
Aelod/ Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Parth Cyhoeddus/ Cyfarwyddwr Corfforaethol: Uchelgais Economaid a Chymunedol
Awdur yr Adroddiad:	Uwch Beiriannydd, Rheoli Risg Llifogydd
Teitl:	Risg Llifogydd yn Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Y ffynonellau a maint y risg o lifogydd o fewn Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Darparu'r wybodaeth ddiweddaraf ar ddealltwriaeth y Cyngor o risg llifogydd lleol, ei ddyletswyddau a'i gyfrifoldebau fel Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol o dan ddeddfwriaeth ddiweddar ac ar ddatblygiad y Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd Lleol.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn ystyried yr wybodaeth a ddarparwyd ac yn cefnogi datblygiad y Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd Lleol.

4. Manylion am yr Adroddiad.

4.1 Asesiad Risg Llifogydd Rhagarweiniol – Trosolwg a Diweddariad

Fel un o ofynion y Rheoliadau Risg Llifogydd, ym mis Rhagfyr 2011 cyhoeddodd y Cyngor ei adroddiad Asesiad Risg Llifogydd Rhagarweiniol cyntaf (PFRA). Amlygodd yr adroddiad, gan ddefnyddio gwybodaeth a ddarparwyd gan Asiantaeth yr Amgylchedd, bod tua 1,600 o eiddo yn Sir Ddinbych mewn perygl sylweddol o lifogydd dŵr wyneb, hynny yw, lle gallai'r dŵr llifogydd fod yn ddyfnach na 300mm yn ystod glaw gyda siawns o ddigwydd 1 mewn 200 mlynedd. Fodd bynnag, yn seiliedig ar y meini prawf a osodwyd gan Lywodraeth Cymru, does dim Ardaloedd Risg Llifogydd yn Sir Ddinbych. Er y gallai hyn ymddangos yn gasgliad syfrdanol, rhaid cadw mewn cof mai rhan o bwrpas cynnal PFRA yn Lloegr a Chymru oedd sefydlu a oes ardaloedd risg lifogydd sylweddol cenedlaethol ym mhob ardal Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol. I roi hyn mewn cyd-destun, mae 10 o Ardaloedd Risg Llifogydd yn Lloegr ac 8 yng Nghymru. Fodd bynnag, roedd y trothwy a bennwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Cymru gryn dipyn yn is na'r hyn a ddefnyddiwyd yn Lloegr. Pe defnyddiwyd model Lloegr, un Ardal Risg Llifogydd (Rhondda Cynon Taf) fyddai gan Gymru.

4.2 Strategaethau Rheoli Risg Llifogydd Cenedlaethol a Lleol

Ym mis Tachwedd 2011, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Risg Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru. Mae'r Strategaeth Genedlaethol yn ymwneud â risg llifogydd o afonydd, y môr, dŵr wyneb, dŵr daear, cronfeydd dŵr a chamlesi (ond nid carthffosydd, sy'n gyfrifoldeb ar y cwmnïau dŵr). Mae'r Strategaeth Genedlaethol yn nodi pedair amcan gyffredinol:

- Lleihau'r canlyniadau ar gyfer unigolion, cymunedau, busnesau a'r amgylchedd o ganlyniad i lifogydd ac erydiad arfordirol.
- Codi ymwybyddiaeth o, ac ymgysylltu pobl yn yr ymateb i risg llifogydd ac erydiad arfordirol.
- Darparu ymateb effeithiol a chyson i lifogydd ac erydu arfordirol.
- Blaenoriaethu buddsoddiad yn y cymunedau sydd â'r risg mwyaf.

Mae'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor, fel yr Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol, i ddatblygu, cynnal, cymhwyso a monitro Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd Lleol. Ym mis Tachwedd 2011, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau i awdurdodau yng Nghymru a oedd yn awgrymu dylai Strategaethau Rheoli Risg Llifogydd Lleol fod yn eu lle erbyn 31 Mawrth 2013. Roedd y Cyngor ar y trywydd iawn i gyflawni'r targed hwn tan y llifogydd mawr a effeithiodd ar y sir ym mis Tachwedd 2012. Yn ddealladwy, cyfeiriwyd yr adnoddau staff o waith ar y Strategaeth i gydlynu'r ymchwiliad i'r llifogydd. Mae cynnig i ohirio cwblhau'r Strategaeth nes bod yr ymchwiliad llifogydd wedi cyrraedd ei gasgliad wedi cael ei gyflwyno i Lywodraeth Cymru, sy'n gefnogol o ddull y Cyngor. Yn wir, yn Uwchgynhadledd Llifogydd Cymru ar 4 Mawrth 2013, cyhoeddodd y Gweinidog ar y pryd John Griffiths AC y dylai pob Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol adolygu eu strategaethau yn dilyn llifogydd 2012. Rhagwelir bydd yr ymgynghoriad cyhoeddus angenrheidiol ar y Strategaeth yn dechrau ym mis Medi 2013.

Un o ofynion allweddol ar gyfer y Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd Lleol yw bod yn rhaid iddi nodi amcanion y Cyngor ar gyfer rheoli risg llifogydd lleol. Cynigir bod yr amcanion canlynol yn cael eu cynnwys yn y Strategaeth ddrafft ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus:

- Gwella dealltwriaeth y Cyngor o risg llifogydd lleol.
- Sicrhau bod cymunedau lleol yn deall eu cyfrifoldebau mewn perthynas â rheoli risg llifogydd lleol.
- Gweithio mewn partneriaeth ag Awdurdodau Rheoli Risg a chyfranogwyr eraill.
- Rheoli risg llifogydd yn weithredol sy'n gysylltiedig â chynigion datblygu newydd.
- Annog cynnal amddiffynfeydd llifogydd preifat ac asedau draenio yn rhagweithiol a chyfrifol.
- Ymchwilio i gyfleoedd i leihau dŵr wyneb ffo o ddalgylchoedd uwch a storio llifogydd mewn ardaloedd gorlifdir.
- Amlygu prosiectau rheoli risg llifogydd fforddiadwy a chynaliadwy.
- Sicrhau bod gwybodaeth FRM lleol yn cyd-fynd â threfnau cynllunio rhag argyfwng y Cyngor.

4.3 Cynlluniau Rheoli Risg Llifogydd

Mae'r Cyngor, gyda chymorth grant Llywodraeth Cymru, yn parhau i gefnogi cynlluniau rheoli risg llifogydd. Mae'r cynlluniau hyn wedi lleihau'r risg o lifogydd yn sylweddol i tua 750 o eiddo yn Rhuthun, Llangollen, Gwyddelwern a Dinbych. Ar 17 Ionawr 2013, cyhoeddodd y Gweinidog Amgylchedd, John Griffiths gymorth grant Llywodraeth Cymru i gefnogi Cynllun Rheoli Risg Llifogydd Corwen, sy'n werth £2.5M. Disgwylir i'r gwaith ar y prosiect ddechrau yn y gwanwyn.

4.4 Dyletswyddau a Chyfrifoldebau o dan Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr

4.4.1 Dyletswydd i Ymchwilio Llifogydd

Ar glywed am lifogydd yn y sir, mae'n ddyletswydd ar y Cyngor i ymchwilio i:
a) pa awdurdodau rheoli risg sydd â'r swyddogaethau rheoli risg llifogydd perthnasol a, b) ac os yw pob un o'r awdurdodau rheoli risg hynny wedi arfer, neu'n bwriadu ymarfer, y swyddogaethau hynny mewn ymateb i'r llifogydd.

Mewn ymdrech i oresgyn unrhyw amwysedd neu gamddechongli posibl o'r cymal uchod, mae'r Cyngor wedi cytuno ar fethodoleg ymchwilio i lifogydd gydag Adnoddau Naturiol Cymru (Asiantaeth yr Amgylchedd gynt). Gweler Atodiad 1.

4.4.2 Caniatáu Gwaith ar Gyrsiau Dŵr Arferol

Ar 6 Ebrill 2012, cymerodd y Cyngor gyfrifoldebau am ganiatáu a gorfodi gwaith ar gyrsiau dŵr cyffredin oddi wrth Asiantaeth yr Amgylchedd. Cafodd y Cyngor 16 o geisiadau caniatâd rhwng Mehefin 2012 a mis Mawrth 2013.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r potensial gan lifogydd i achosi aflonyddwch difrifol a hir i'r cymunedau mae'n effeithio arnynt. Mae deall a rheoli risg llifogydd lleol yn cefnogi blaenoriaeth y Cyngor i ddatblygu'r economi leol.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae goblygiadau cost llawn dyletswyddau a chyfrifoldebau newydd y Cyngor fel Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol yn anodd i'w penderfynu'n llawn ar hyn o bryd yn gynnwys yn y broses o weithredu'r ddeddfwriaeth newydd. Bydd y rhan fwyaf o'r dyletswyddau yn cael eu gwneud o fewn y Gwasanaethau Prifffyrdd ac Amgylcheddol, gyda chefnogaeth achlysurol oddi wrth gydweithwyr yn y Gwasanaethau Rheoli Datblygu Cynllunio, Gwybodaeth Polisi ac Ymchwil, Gwasanaethau Cefn Gwlad, Cynllunio Rhag Argyfwng a'r Gwasanaethau Cyfreithiol.

Bydd llawer o'r dyletswyddau newydd angen amser ychwanegol staff i'w cyflawni, er enghraifft:

- Gall ymchwilio i'r holl ddigwyddiadau llifogydd sy'n digwydd o fewn Sir Ddinbych gymryd llawer o amser ac yn anodd cynllunio ar ei gyfer, o gofio natur annarogan amseriad llifogydd.

- Mae cyfnod penderfynu statudol o 2 fis ar ganiatáu gwaith ar gyrsiau dŵr cyffredin, sy'n rhoi pwysau ar y Cyngor i ymateb mewn amser ac yn aml mae'n golygu trafodaethau hirfaith gydag ymgeiswyr. Mae'r gyfradd y caiff ceisiadau eu cyflwyno tu allan i reolaeth y Cyngor.
- Datblygu cofrestr asedau a chofnodi'r holl asedau risg llifogydd (nid asedau'r Cyngor yn unig).
- Rôl y Cyngor yw Corff Cymeradwyo SuDS (SAB).

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad Effaith Cydraddoldeb (AAC) a wnaethpwyd ar y penderfyniad?

Drwy wella ei ddealltwriaeth o risg llifogydd lleol, bydd y Cyngor yn fwy parod i reoli'r risg o lifogydd a lleihau'r effaith ar grwpiau diamddiffyn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Mae'r Cyngor wedi ymgynghori ag Asedau Naturiol Cymru (Asiantaeth yr Amgylchedd a Chyngor Cefn Gwlad Cymru gynt) yn ogystal ag adrannau mewnol, a bydd yn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus ar y Strategaeth Rheoli Risg Llifogydd Lleol drafft.

9. Datganiad y Prif Swyddog Ariannol

Does dim goblygiadau ariannol yn deillio'n uniongyrchol o'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Fel Awdurdod Llifogydd Lleol Arweiniol, mae gan y Cyngor ddyletswyddau a chyfrifoldebau statudol o dan y Rheoliadau Risg Llifogydd a'r Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Bydd methu â gwneud y rhain yn difrodi enw da'r Cyngor a gallai arwain at dynnu yn ôl gyllid grant Llywodraeth Cymru ar gyfer atal llifogydd a chynlluniau amddiffyn yr arfordir yn y dyfodol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Rheoliadau Risg Llifogydd (1999), Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr (2010).

Erthygl 6 Cyfansoddiad y Cyngor

Swyddog Cyswllt:

Uwch Beiriannydd

Ffôn: 07776 161612